

Slovenska Gospodinja

Izhaja vsako 3. soboto v mesecu kot priloga „Naš. Listu“ in velja posebej prejemana na leto 3 K.

Leto V.

V Ljubljani, 22. maja 1909.

Št. 5.

Uredništvo „Slovenske Gospodinje“ je v Ljubljani; Mestni trg št. 17.

Ivanka Smrekarjeva:

Resnicoljubje in poštenje.

»lado drevo se upogne, staro se zlomi.«
Otrok naj se navadi že od mladih nog resnicoljubja. Najostudnejša otroška razvada je pač laž. Že star pregovor pravi: Mlad lažnik — dorasel tat. Čestokrat tožijo matere, da njih otroci lažejo, ne vedo si pomagati, saj niso niti najstrožje kazni nič izdale. Izkušnja nas uči, da je v tem slučaju možno priti do zaželenega in srečnega cilja le po poti, ki nam jo predpisuje — ljubezen.

Pri malih otrocih se na primer pogostokrat dogaja, da pripovedujejo cele povesti, izmišljotine, ki so o njih docela uverjeni, da so se res godile. To je le izraz prebujene otroške fantazije, ki jim čara pred oči raznovrstne slike; toda neizvežbani otroški duh še ne zna razločevati resnice od domišljivosti. Pametna mati takega otroka seveda ne bo kaznovala. Vendar pa mora biti oprezna. Rahlo naj mu ugovarja ter ga opozarja na nepravilnost njegovih izpovedeb, češ, da si je vse samo izmislil, da se je vršilo to le v njegovih glavah, ne pa v resnici. Navadno pa se ljudje takemu otroku le smejejo ter ga občudujejo, kaj si zna vse izmisliti. A posledica tega je, da postane iz nedolžno brblajočega otroka, neznosen, vsakomur nesimpatičen širokoustnež. Iz tega vzroka naj tudi mati ne dopušča, da bi otrok pretiraval. Kar pove, naj pove točno, jasno, s kratko besedo in brez ovinkov in obotavljanja.

Da pa more mati vzgajati svojega otroka k resnicoljubnosti, je seveda predvsem potrebno, da je sama resnična v vsem svojem govorjenju in delovanju. Otrok se mora brezpogojno zanesti na njeno besedo. Dober vzgled je najuspešnejše vzgojno sredstvo, saj otroci navadno vse posnemajo, kar vidijo. Važnejša in vplivnejša kot dolgovezne pridige so torej dobra dejanja. Zato je prvi pogoj dobre vzgojiteljice, da je skrajno resnična in zanesljiva. Otroci lažnjive matere so vedno lažnjivi. — Dostikrat sicer otroci kaj vprašujejo, česar jim ni mogoče povedati. Zato pa nikakor ni treba z lažjo pomagati si iz zadrege. Bolje je, da

poveš otroku naravnost: Tega bi ti ne razumel, ko boš malo večji, pa ti vse razložim. — So pa tudi matere, ki brez vsake potrebe in prav nesmiselno lažejo, samo da otroka pomire. Obetajo mu n. pr. Bog vé kaj vse, a ne dajo mu ničesar. Otroci si to zapomni in spozna, da mati laže.

Drugi vzrok, da otroci lažejo, ali taje kako dejstvo, je strah pred kaznijo. Zato pa je potrebno, da si vzgojiteljica z dobrohotnostjo pridobi popolno, neomajno zaupanje otroka, ki mora vedeti, da zahteva in tudi pričakuje mati od njega le najboljše. Mati se mora popolnoma vživeti v življenje in čustvovanje otrokovo, zasledovati mora njegove želje in njegove male skrbi z ljubeznivim razumevanjem ter blagohotno bodriti in svariti. Potem se je otrok ne bo bal in bo samovoljno priznaval svoje napake.

Kakor slana mlado pomladno cvetje tako pa zamori nezaupnost nežno otroško srce. Bolje je, da te otrok desetkrat nalaže, kakor da mu enkrat nisi verjela, ko je govoril resnico. Neopravičena nezaupnost rodi v otrokovi duši čudno zmedenost, trpkost in boleost. Otroci vidi, da je mati krivična in postane zato sam nezaupen in trdovratno trmast. Nasprotno pa prvi slučaj ne škoduje toliko. Nepokvarjen otrok, ki je nalagal svojo mater in mu je mati verjela ali se je delala kakor da mu verjame, se sramuje svojega početja in se poboljša.

Ko je hodila moja najmlajša hčerka v I. razred, mi nekoč na neko moje vprašanje ni povedala resnice. Še istega dne je prišla k meni s pritajenimi solzami v očeh: »Mama, kako si ti dobra, — kajne, to je jako grdo, če otrok laže?!« Poučila sem jo, dalje je pa nisem izpraševala o vzrokih njenega nakratnega srčnega izliva. Saj sem jej videla v dušo in sem bila zadovoljna.

Seveda pa poznam tudi matere, ki svojim otrokom naravnost neumno zaupajo. Kar se je slabega zgodilo, so storili vse drugi, njih otroci so pa angelčki. V šoli so vedno učitelji in profesorji krivi, če otrok ni znal. Vedno in povsod se jim godi krivica. Da tu prevelika zaupljivost ni na mestu, se razume samo ob sebi.

Iz pravega resnicoljubja izhaja samoobsebi poštenje. Že prav majhnemu otroku je treba vcepiti

pojem »moje« in »tvoje«. Otrok naj ne misli, da mora vse imeti, kar vidi. Včasih vidim prav majhne otroke po privatnih hišah, pred izložbami, v prodajalnah, ki jezno cepetajo z nožicami ob tla in kriče, da so vsi višnjevi v obraz, ker hočejo imeti to ali ono igračo. Dosti staršev je, ki končno res ugoode željam takih tiranov, ko bi bila dejanska kazen prav na mestu.

Odgovornost naj pa tudi pazi, da otroci ne delajo drugim škode. Če so kje zunaj, naj mati nikdar ne trpi, da bi po tujih vrtovih, javnih nasadih in parkih lomili veje, trgali cvetlice, gazili travo in po sadovnjakih morda celo kradli sadje. Tudi po gozdih in livadah naj ne lomijo drevja in naj ne trgajo celih šopov cvetic, ki bi jih malo časa nato metali v prah. Ponepotebnem oropati naravo njenih krasot je brezsrčno in surovo. Otroci naj imajo tudi do rastlin sočutje. Ako so si natrgali cvetja, naj ga poneso domov, kjer ga v čaši vode lepo goje...

Pametna mati naj blaži in krepi značaj otroka s tem, da ga uči odkritosrčnosti in resnicoljubnosti, potem se pridruži poštenje samoobsebi. Veruje naj na vse dobro in lepo v duši otrokovi; to naj ščiti, goji in jači. Obvaruje naj otroško dušo slabih vplivov ter naj mu bo vzor, ki mu more otrok brezpogojno slediti. Predvsem pa naj ljubi svoje otroke in naj jim zaupa. Kjer vladata ljubezen in zaupanje, tam laž ne najde prostora!

J. Pr. Poljanec:

Cipresa šumi...

Nocoj sva popolnoma sama,
krog naju skrivnosten večer
in tisoč draguljev nad nama
in v srcu tisoč never!...

Povej mi ti, tisočkrat moja,
kako in zakaj je prišlo,
da srcu ni nič več pokoja,
in da je nemirno tako?!

Sklonila je nežno glavico —
Bog! dvoje prelestnih nebes
takrat je priznalo resnico,
da sva se ljubila — zares!...

— In dvoje nebes je umrlo,
oj, dvoje čarobnih oči,
roditeljske sreče ni zrla,
nad grobom cipresa ječi...

Manica:

Izgubljeno življenje.

Driden in pošten fant je bil Boštetov Miha. Pokojni oče njegov je izročil pred leti svoje posestvo starejšemu sinu s pogojem, da odšteje Mihi štiri tisoč kron.

Miha je vzlic precejšnji svoji doti pridno hlapčeval bratu. Zjutraj je bil vedno prvi pokoncu in zatem je zbudil še ostalo družino. Za vsako delo je znal on najbolje prijeti in vse, česar se je lotil, se mu je urno in po sreči izteklo.

Brat je bil z Mihom zelo zadovoljen, kajti ni se mu bilo treba bati, da bi družina v njegovi odsotnosti kdaj lenarila.

Tiste čase je služila pri Boštetovem sosedu mlada Anka. Bila je čedna ter zelo delavna deklica. In ta Anka je prirasla Mihi na srce, da še sam ni vedel kdaj in kako. Rad jo je imel, srčno rad. In ko je spoznal na svoje veliko veselje, da tudi deklica ni neobčutljiva zanj, tedaj je začel resno misliti na ženitev. Štiritisoč kron imam že sedaj gotovine — tako je računal Miha, oba z Anko bova pa zaslužila že nekoliko več kot za sproti, no, in če Bog da, si sezi-dava ali kupiva kako hišico, da bova lepo na svojem.

Ta svoj sklep je razodel nekoč Miha svoji materi, stari Boštečki.

Toda mati, zelo sebična ženica, je majala nekaj časa nevoljno z glavo, potem pa začela modrovati sinu:

»Miha, sin moj, jaz ti ne branim ženiti se. A vzemi ženico sebi vrstnico, tako smo dejali včasih in to velja še dandanes. Sosedova Anka je morda res pridna, toda popolnoma praznih rok. Tvoja dota jej diši, seveda. Naj le jemlje sebi enakega. Ti se s svojo doto lahko priženiš na najboljše posestvo. Ali pa vzemi vsaj tako, da bo imela toliko gotovine kakor ti. A še potem bi ne imela Bogve kaj, dasiravno bi morala oba trdo delati. Na roke ženiti se, to se pravi revščino tolči vse žive dni. Hišico si sezidata, praviš. Reči je to kaj lahko, koliko veljata zemlja in zidanje, to pa ve le tisti, ki je kdaj zidal. Pa pridejo otroci, izdatki vedno večji in potem — e, pa kaj bi ti naštevala, saj nisi več otrok. Le toliko ti rečem: Priženiti je lažje, nego prihraniti ali pridelati. Ne veš še, koliko mora človek trpeti za denar, sicer bi ne jemal neveste brez dote.«

Miho so te materine besede zelo poparile. Pomolčal je nekoliko, potem pa dejal z otožnim glasom:

»Mati, jaz pa mislim, da nosi pridno dekle svojo doto v rokah, in ta je gotovejša in stalnejša od denarja.«

»Pa naredi po svoje — se je razjezila starka — »toda od mene se ne nadejaj potem nobene pomoči več.

Povem ti pa, da se boš še kesal; ko me že davno na svetu ne bo, ti bo še žal, da nisi ubogal svoje matere.»

Dasiravno je Miha zelo ljubil svojo Anko, vendar pa je bil napram svoji materi toliko ubogljiv in otroško udan, da sedaj res ni vedel, na katero stran bi se odločil.

Brat njegov je vedel, da izgubi dobrega hlapca, ako se Miha oženi. Bal se je zanj ter mu začel prigovarjati, naj uboga svojo mater ter si izbije ženitev iz glave.

Miha se je slednjič s težkim srcem nagnil na materino stran. Nič več se ni briga za Anko, vsaj na videz ne. Mati in brat sta bila tega zelo vesela.

Nekoliko mesecev pozneje se je poročila Anka z drugim. Tedaj pa se je pokazalo, da je Mihovo srce še vedno gorko čutilo zanj. Dasiravno ni nikomur črnil besede, vendar je kmalu družina opazila, da tare Miho skrivna bolečina. Od dne do dne je postajal bolj otožen in pobit. Govoril ni z nikomur, na vprašanja je odgovarjal kratko ali pa še celo nič. — — —

Bilo je nekega nedeljskega večera. Boštetova družina je bila zbrana krog mize. Le Mihe ne bilo od nikoder, zato so čakali z večerjo.

Ko so se tako nekaj časa pogovarjali, se začujejo sem proti hiši negotove stopinje. Temu je sledil močan sunek ob duri, ki so se takoj odprle, nato pa težak padec v veži.

Prestrašeni so skočili vsi od mize v vežo in kaj so videli:

Na tleh je ležal Miha ves potolčen, povaljan in pijan kakor muha.

»Za Božjo voljo« — je zakričala prestrašena mati — »Miha, ali si človek ali živina?«

»Mati«, — je zakričal s hripavim glasom Miha — »vi ste vsega krivi.«

Te besede so mater zelo neprijetno zadele. Sklonila se je k njemu, privzdignila mu glavo ter ga skušala tolažiti:

»Miha, dobro vem, kaj ti je. Toda prosim te, bodi pameten in nikar zaradi one dekle ne počenjaj takih neumnosti! Koliko je še deklet na svetu.«

»Mati, zame je bila samo ena,« — je viknil Miha z glasom, polnim bolesti.

Konec temu neprijetnemu prizoru je naredil gospodar, ki je Miho vzdignil ter ga z materino pomočjo odvedel na posteljo.

Od tedaj se ga je Miha večkrat nasrkal. Vselej pa, kadar se je upijanil, je bil docela poživinjen in sposoben za vsakovrstne neumnosti.

V gostilni, kamor je Miha navadno zahajal, je služila neka ničvredna ženska. Prikupovala se mu je na vse mogoče načine ter vedno pijanega Miho kmalu ulovila v svoje mreže.

»No, Miha, sedaj me pa vzemi ali mi boš pa plačeval« — mu je dejala nekoč z onim zlobnim nasme-

hom na ustnih, ki je mogoč le pri popolnoma propalih ženskah.

Miha se ji je začel upirati, a ona je tožila. Konec tožbe pa je bil, da je Miha izgubil ter plačal precejšen del od svoje dote.

Sramota, ki jo je moral prestati in škoda na premoženju — vse to je tako usodno učinkovalo nanj, da se je še bolj udajal brezdelju, pijači in slabi družini. In komaj dobro leto pozneje držala ga je že neka druga »vzledna devica« v svojih kleščah.

In Miha je zopet plačeval.

Sedaj pa je propadal od dne do dne. Za delo ni nobeno več prijel, popival je brez prestanka ter se družil z najzanimivejšimi postopači.

»Oh, oh!« — je vzdihovala od let in skrbi sključena Boštetka, — »zakaj sem mu branila vzeti ono deklico, ki si jo je sam izbral. Res, da je bila revna, toda bila jo pridna in poštena in tak bi bil ostal brezdvomno ob njeni strani tudi Miha. O, zakaj sem mu branila, zakaj!«

Toda prepozno je bilo sedaj starkino spoznanje, prepozno vse njeno zdihovanje, kajti Mihovo življenje je bilo že — izgubljeno.

M. Pugelj:

Starec.

Mojo ljubico Emo se je bil zaljubil petinšestdesetletni penzionist Leopold Zalokar in sicer — kakor je stalo zapisano v njegovih lastnoročnih pismih — s takim ognjem, kakoršnega ne zmore dvajsetleten mladič.

Ema je lepo in pametno dekle. Tudi rada me ima in mi kaže svojo ljubezen v vsaki najmanjši dogodbi svojega življenja. Nikoli ne živim v skrbi za njeno zvestobo in najmanj sem mislil na to takrat, ko se ji je ponujal kot ženin penzionist Zalokar. Kratek čas sva imela oba. Ob popoldnevih sva hodila k Čonžku pod Rožnik, pila rumeno vino, prigrizavala kruh s svinjino in čitala njegova pisma in se smejala: Kajpada!

V enem ji je pisal, da pozna vse njene razmere. Tudi mene. In vrag si ga vedi! Mojega življenja pota in zmešnjave je imel v mezincu. Tega in tega leta sem bil tukaj, zdaj tam, zdaj sem napravil to neumnost, drugič sem pustil tebiničmeninič poštenega dekleta. Kako bo z nama, ji je vse natanko prerokoval: jaz se je bom nekega lepega dne naveličal in izginil kakor kafra. Išči, toži, jokaj — vse zaman. On te je sit — pa konec!

Sklepal je torej, da ni z menoj nič. Ž njim pa je nekaj. Tisto je res, da je star — nič ni prikrival:

petinšestdeset let — ampak to ničesar ne dokazuje. Spomniti se je treba na par zgledov in razvidi se, da je stvar vsakdanja. Ibsen na primer se je zaljubil v enoinšestdesetem letu v popolnoma mlado Dunajčanko in v pismih, ki jih je njej pisal, je jasno priznal, da so bile tiste ure v njeni družbi najlepši del vsega njegovega življenja.

On — Zalokar — ljubi. On se ves vznemiri, če jo sreča na cesti. Kri mu plane k srcu, od srca v glavo, razbija v sencih, beži nazaj in vrvi po telesu kakor hudournik. Osrečiti jo hoče: poročiti jo, sukati se okrog nje in jo kratkočasiti s svojo ljubeznivostjo.

In zadnje pismo je bilo najboljšo. Pisal je, da jo vzame za ženo samo v takem slučaju, če se natanko prej prepriča o njeni naklonjenosti, o njeni dekliski in deviški ljubezni do njega. Tepec!

Spočetka je bil samo za kratek čas. Ema je imela njegova pisma vedno v žepu, in kadar je nama hotelo postati dolgočasno, je vzela enega izmed njih, odprla in čitala.

Pozneje pa se je vse skupaj nekoliko zasukalo. Penzionist Zalokar je pričel laziti za nama. Od kraja samo tuintam, pozneje pa vedno pogosteje. Če sva sedela v parku na klopi, je nenadoma kje blizu naju zašumelo, veje na grmu so se zamajale in sredi njih se je pokazal stari rdečkastosivi in žalostni obraz zaljubljenega Zalokarja. Pozdravil je s starim, posebno visokim in ozkokrajnim cilindrom, za trenotek postrmel v Emo in odšel počasi in vidno pobit. Če sva se vračala v mraku z izprehoda, obstala na samotnem prostoru in se objela, je nenadoma pristopil po stranski poti.

Mene je to jezilo. Če sva sedela v kavarni ali gostilni, je bil kmalu na mestu. K bližnji mizi je sedel in gledal brez prestanka v Emo.

Preveč mi je bilo.

»Napravi konec mirnim potom —« sem velel Emi — »če ne, ga napravim jaz nemirnim!«

»Kako? —« je vprašala ozlovoljena.

»Piši mu ali kakor hočeš!«

Ema mu je pisala: da ga ne sme več nikjer videti, da se ji ne sme nikoli več približati, da naj se zaveda svojih let in svoji starosti primerne pameti in sposobnosti.

Nič ni pomagalo. Odgovoril je, naj ne bo kruta. Zdaj jo ljubi še bolj kakor prej, ker se godi z njim tako, kakor z vsakim navadnim človekom. Če nas tisti, ki nam je pri srcu, bolj prezira in zavračuje, tem ljubši in dražji nam postaja. V zadnjem času mu je vseeno, če bi bilo tudi njeno nagnjenje do njega čisto neznatno. Če ji je prav, jo poroči takoj!

Razjezila sva se oba.

»Kaj naj storim?« — je vprašala.

»Še odločneje mu piši!« — sem rekel.

Res mu je pisala, pa je bilo vse brez uspeha. Odgovoril je, da je zdaj že prepozno za odnehanje.

On ne more in ne more, ker je pregloboko zagazil. Ta ljubezen — torej Ema — mu je zdaj tako potrebna kakor zrak. Več ni mogoče nazaj, samo naprej in kakor si že bodi. Pripravljen je, da jo vzame tudi v takem slučaju, če ni njej niti trohice do njega. Samo da bo živel v njeni bližini, jo gledal, lahko ž njo govoril.

»Preneumno, preneumno!« — sem se odločil in tudi Ema je bila mojih misli. Pisala mu je silovito pismo. Ozmerjala ga, napodila ga, osramotila do skrajnosti. In tudi jaz sem pripomnil pod njenim podpisom, naj se me varuje! Naj se še enkrat prikaže, pa mu zavijem dolgi in žilavi vrat kakor kuri! Vrag mu izgrizel obisti — ali se bo spametoval ali ne?!

* * *

Zvečer sva imela z Emo sestanek: v parku, na klopi v zatišju, kjer raste spredaj vrsta srednjevisokih smrek.

Večer je bil lep. Luna, zvezde, odnekod rahlo petje, šumljanje in šuštenje po vejevju, vsenaokrog prijeten hlad, pri srcu mehko in toplo.

Rokovroki sva šla proti smrekam, oba tiha in potopljena v lepoto tistih ur, ko zagledava tam zadaj na najini klopi dolgo, znak slonečo postavo.

»On!« — je šepnila Ema.

In oba naenkrat je popadla jeza. Vrag ga dal!...

Hitela sva oba proti njemu, obstala tik pred klopjo, jaz sem že dvignil roko s palico vred, ko je Ema prestrašena vzkliknila.

»Mrtev!«

Obstal sem: pogledjte! Starec se je bil od same ljubezni zastrupil.

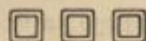
Jos. Premk:

Daleč je še...

Oj, plahi so moji upi,
oj, plahe so moje želje,
vso noč bom sanjal o tebi,
do zore, do belega dne...

Do belega dne bom sanjal,
poljubljal tvoj nežni obraz
in ko bo vzcvetelo vztočje,
kdo žalosten bolj bo kot jaz! —

Oj, plahi so moji upi,
oj, plahe so moje želje,
ker dolga je pot še do cilja
in temna do najinega dne!

Milan Poljanec:

Karla.

Zaspan in truden sem stopil iz kupeja, ali, ko sem zagledal pred seboj kraj, ki mi je tako ljub in sem v tujini tolikrat sanjal o njem, sem začutil — kakor, da se mi pretaka po žilah nova čilost in svežost in veselo so mi pozdravljale oči vsakega brez izjeme...

Proti jutru je že moralo biti, vzduh je bil čist in hladen, a mesto je še spalo, ker v velikem sijaju so še gorele zvezdice...

Nič ni na svetu lepšega, kakor od tujine trudnemu človeku pozdraviti na rodni tleh dišeče jutro, ki pa še spi skrivnostno za gorami in oznanja njegovo rojstvo le motno se svetlikajoči pas na obledelem vztočju!

In hodil sem po ulicah križem kakor brez cilja, ker vsi zastori so bili še spuščeni in nikjer ni bilo slišati glasne besede.

Bogve, morda mi je bila v mislih tista pot — ali pa je zašla noga nehote, — ali kakor da sem bil prav tja namenjen — sem prišel...

Tam je bil kraj mojih sanj, tistih lepih, mladih in nežnih, ko sem videl še vse življenje pred seboj kakor pisano plan, po kateri se bo samo ukalo in pelo brez vseh skrbi!...

Zunaj mesta je že bilo, v grič se je vzpenjal vrtiček in prav tam ob meji je stala miza in klopica — ej, tista klopica, kjer sem tolikrat poslušal Karlo...

Karla —

Včasih, kadar sem samotaril žalosten in zapuščen in klel ves božji svet, se mi je vsilila kakor tolažnica — slika, ki me je spremljala kakor draga svetinja na vseh križemromanjih tega težkega življenja...

Čudno! In ta slika mi je kazala deklico — Karlo, tisto nedolžno, otroško bitje sedemnajstih let z velikimi, zagonetnimi očmi in plahimi ustnicami, preko katerih se mi zdi — še ni prišla nikdar ostudna laž... To so bile tiste ustnice, ki sem jih nekdanj tako ljubil in se tako bal, da jih kdo ne oskruni!

Ej, natanko se še spominjam tistega večera, ko sem jo prvič opazoval za mejo in jo nagovoril plaho kakor otrok... Čitala je in ko sva nekaj časa govorila vsa zmedena o bogve čem, je čitala dalje, a naglas historijo, ki sem si jo zapomnil do danes:

Živel je v vasi fant, ki je pasel ovce in pohajal po pašnikih. Jutru in večeru je zlagal pesmice, jih pel z zvonkim glasom in kraljičina, ki je bila zakleta v bližnjem gradu, jih je spremljala na harpi. Skozi zamreženo okno je zrla na njegovo čredo in nedolžnemu pastirju je ljubezni zagorelo srce, ker je bila najlepša Evinih hčer. In fant je iz ljubezni prečul tri noči v zakletem gradu v oblasti satana samega in ni

— zbežal. Zadnje jutro pa so se odprla vrata in sredi z zlatom in srebrom okrašene dvorane ga je pričakovala lepa kraljičina — ki je imela dolge črne lase kakor ebenovina, škrlatasto, z zlatom pretkano obleko, srebrne šolne in ona sama je bila tako nežna in lepa, da pastirček še v sanjah ni videl enake! Na kolenih je klečala in ga pričakovala z razprostrtimi rokami... In sklonil se je pastir in ji poljubil rdeče, mehke ustnice — in postal je kralj bogate, daljne dežele, ki je vsa polna suhega zlata, gore so iz čistega srebra in tam daleč je za tihim, višnjevim morjem, kjer lega solnce zvečer v svojo mehko postelj... Mogočen kralj je postal, in ona, ki je večnomlada, večnolepa je vsa njegova...

Takrat sem seveda zaželel, da bi bil jaz tisti kralj in Karla tista prezala kraljičina, a glasno se tega nisem izpovedal.

Drugače je prišlo in ločila sva se, ne da bi ji bil povedal, kako mi je bila draga...

»Pa ne pozabite name in spominjajte se me včasih —« je dejala, ko sem ji povedal, da odhajam daleč v tujino in njene oči, tiste velike, zagonetne so pomežiknile — kakor bi hotele reči: — Na svidenje...

Da, tako je bilo takrat, a časi so se menda izpremenili in samo spomini so še ostali... Bogve, kako je z njo — sem premišljeval grede za mejo in potem sem sedel na tisto klopico, a kdaj se mi je sklonila glava in so se mi zaklopile trepalnice — ne vem! —

Prihajala je proti meni počasi, kakor da se me boji, in ko sem se ozrl vanjo, sem spoznal, da se je uresničil moj strah... Bila je bleđa, skoraj žolta in tako očito so se kazale kosti kakor da jih zagrinja samo še ohlapna koža in tudi oči, tiste čiste in nedolžne nekdanj — so bile motne brez pravega sijaja in upirala jih je v tla kakor grešnica, ki se zaveda svojega greha... Vztrepetal sem in sem jo komaj spoznal. In plaho je prisedla k meni tako blizu, da se me je dotikala s svojim telesom.

»O, kam so zatonile tvoje zvezde, kje so umrle, da ni o njih več sledu, o Karla?... Ali si res prodala svojo voljo, svoje srce in hotela postati sužnja? Poglej dekle, kako lepi večeri so za nama, polni milobe so in polni ljubezni, niti diha greha ne veje preko njih, a vendar so le za nama in le v spominu še živijo!... Karla, ali je res moralo priti tako?! Komu si podarila vse tiste lilije, ki so cvetele v tvojem obrazu, kdo ti je obrisal prašek raz deviške ustnice — oj, kdo te je poljubil z grehom v duši?... Glej, moje življenje je bila trdna vera in večni up, a vse je izginilo, kakor si izginila iz življenja ti, da te vidim pred seboj le kakor slabotno senco tiste svetle podobe, ki me je spremljala na vseh mojih potih!...

Karla!

Kako lepo je bilo takrat — ali se še spominjaš!? Lepa si bila, niti Marija v oltarju ni tako lepa, kakor

si bila takrat ti. A kje so sedaj tiste tvoje vedre oči, globoke kot noč in čiste tako, da še nisem videl enakih!? V dolgih nočeh sem plakal za teboj in prosil svet, naj te ne ubije, a kaj se je zgodilo! ... Nič, o Karla mi nisi zapustila v blag spomin! O, kako plahi so bili moji pogledi, kako plahe so bile moje misli nate, ker sem vedel, da te spremljajo pohotni obrazi! ... A nič ljubezni, veruj o Karla, ni bilo v njihovih očeh, še manj v srcu, niti najmanjšega prijateljstva ali spoštovanja ne, le velike, nesramne misli, s katerimi je bila preprežena vsa njih sladka govorica. Tvoje srce jih je ljubilo in jim je verjelo in nisi pomislila name, ki sem te ljubil čisto — kakor soj žarečih zvezd polnočno zemljo ... In zato je ugasnila luč tvojih oči in nikdar več, o Karla se ne bode prižgala! Nikdar več, Karla, se ti ne bodo klanjali tisti obrazi, ki so ti obljubljali srečo in še bogve kaj! ... Ako te bodo zaželeli, se ti bodo prezirljivo nasmehnili in ti potisnili v roko — bel denar! Karla, ali je tako malenkosten in hlapčevski tvoj ponos!? Kaj te je dovedlo na to pot, govori! Povej Karla, saj jaz te ne psujem, jaz te še vedno ljubim, nisem prišel kakor drugi, da te uničim, le tolažbo sem ti želel prinesiti, ker vem, da ti želi srce nazaj v ono srečno življenje ... Govori, Karla, ali je svet res tako krut, da te je hotel le pogubiti, ali je bila to le tvoja volja? Ne, tega gotovo ne. Govori, Karla, kako si došla, da si danes komaj senca nje, ki sem jo jaz tako ljubil!»

Karla je zastrla trepalnice, nemo jih je zaklopila kakor da hoče zamoriti mučne spomine, ki sem jih vzbudil v njej. Niti zganila se ni, nemo je slonela ob meni kakor žalostna senca mirnospečega, samo včasih je lahno zadržela in zavzdihnila globoko ...

»Milan, tvoje besede so krute — v dno srca me režejo ... Odpusti, Milan!»

Stresel sem se in sem jo pogledal očitajoče in Karla me je razumela.

»Nič več, Milan! Nič več tistih srečnih dni, ki sva jih preživela, meni so vsi nedosežni, tam daleč so potonili, v tistem času, ko si me ostavil — ti! ... O, ko bi mogla nazaj, a ni mogoče!»

»Kako si dospela tako daleč, Karla?»

Še tesneje se je primaknila k meni, še bliže mi je pritisnila lice, a ostal sem miren, žalosten ...

»Milan, ali še ne poznaš življenja? Ali ne veš, da jih je toliko, ki ne delajo na svetu prav nič dobrega, ampak le slabo! Lepo je njih lice, prijazni so, celo ponižni in jaz sem jim verovala. Odtrgali so mi cvet za cvetom in moje lice je ovenelo! ... Ali težko je pomisliti na bodočnost brez cvetk! Oh, saj vem, da stojim do grla v blatu in ni rešitve več!»

»Torej, tako si končala, Karla!»

»Da, Milan! Končana je pot in jaz samo še pričakujem svojega konca, ki bo prav tako žalosten, kakor je bilo žalostno moje življenje. Včasih mislim, da bi oživila v tem življenju in pozabila na vse, kar

je lepše od tega, zamorila vse želje, vse upe, še celo spomine, ki so mi v teh žalostnih dneh najhujši tovariši —«

»Ali se kesaš, Karla?» —«

Ni odgovorila, samo pogledala me je in je prosila:

»Milan, zamori spomine tudi ti! — Jaz nisem kriva, cvetka je slabotna in kaj si more, ako so vrtnarji zlobni — ne more si pomoči: lahko jo zamorijo. In to sem spoznala prepozno! Zato ne hodi s spomini, Milan: še teže mi bo!»

»Zbogom, Karla!»

Menda je začutila, da me ne vidi nikdar več in zajokala je naglas — — — — —

»O Bog!» sem zakričal, ko sem začutil na čelu — mehko roko.

Prebudil sem se iz sanj — ali vendar nisem vedel, kje so se končale sanje in kje se je pričela resnica, ker roka, ki me je prebudila, je bila mehka roka — moje Karle.

»Dolgo vas ni bilo —« se je nasmehnila. —

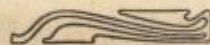
»Komaj sem vas še spoznala!»

Hotel sem nekaj zajecati, a nisem mogel, ker tudi ta, ki je stala resnično, ne v sanjah pred menoj — je imela lice izpito in oči gasnoče.

»O Bog, Bog!» —

Podal sem ji roko in se poslovil brez nadaljnih besed.

Žalostno me je pozdravila domovina! ...

Minka Govékarjeva:

Ženska kandidatura na Češkem.

Na Češkem imajo ženske — izvzemši Prago — še iz Schmerlingovih časov, od l. 1861 aktivno in pasivno volilno pravico v občinskem svetu in v deželnem zboru. Čehinje, ki plačujejo več nego 8 K davka na leto, smejo voliti in voljene biti.

Že opetovano so se trudile češke žene z vso vnemo, da bi spravile ženske zastopnice v kak občinski svet oz. deželni zbor. Tudi o priliki zadnjih deželnozborskih volitev na Češkem je postavilo češko ženstvo — na čelu mu »Odbor za žensko volilno pravico« — svojo kandidatko v okraju Vysoke Myto. In sicer je kandidirala učiteljica meščanskih šol na Žižkovu, znana prvoboriteljica gdč. Marie Tumova.

Ni dosti manjkalo, da ni prišlo glede te kandidature do sporazuma vseh strank. Vendar pa so se pogajanja razbila in so zato postavile sledeče stranke svoje protikandidate: mladočeška stranka profesorja Metelko, narodnosocijalna drja. Hlinjaka, socialnodemokratiška redaktorja Gruncla iz Prage in končno obrtna

stranka gospoda Mrho iz Neveklova. Edina napredna stranka je zavzela samostojno stališče — podpirala je žensko kandidaturo.

Odbor za žensko volilno pravico je priredil v volilnih okrajih Vysoke Myto, Hlinsko in Skuteč več shodov, ki se je na njih objasnjeval bodoči program žen. Na prvem shodu so proglasili volilci in volilke gdč. Tumovo kot kandidatko za češki deželni zbor. Na tem shodu je razvijala kandidatka obširno svoj program.

Na drugem shodu je podala gdč. profesorica Honzakova pregled sedanjega dekliškega šolstva s posebnim ozirom na nedostatke in pomanjkljivosti šol vobče, a dekliških srednjih šol še posebej.

Na daljnjih shodih sta govorili gdč. Marie Kučerova o socialnih razmerah na Češkem in gdč. Fr. Plaminkova o deželnih financah. Povsod pa je posegala v debato kandidatka sama, ki je pokazala popolno politično sposobnost in zrelost. Za časa volilnih shodov, ki so jih priredile Čehinje, so dobivale od vseh strani priznalne brzojavke in dopise. Mednarodni odbor za žensko volilno pravico v Londonu je poslal češkimi volilcem v Vysokem Mytě poziv, naj Čehi volijo prvo ženo v deželni zbor in naj tako proslave češko kulturo. Tudi ljubljanske Slovenke so se izrekle solidarne s Čehinjami in so pozivljale češke volilke in volilke, naj pokažejo, da so najnaprednejši narod v Avstriji.

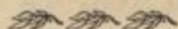
Pri prvih volitvah je dobila gdč. Tumova 214 glasov, dr. Hlinjak 478 in prof. Metelka 377 glasov. Ker ni dobil noben kandidat absolutne večine, so se morale volitve ponavljati. Sedaj je bilo oddanih 1391 glasov in so dobili gdč. Tumova 261, dr. Hlinjak 667, prof. Metelka 372 in A. Mrha 88 glasov. Vršni se torej ožja volitev mej drjem. Hlinjakom in prof. Metelko.

Gdč. Tumova je kandidirala že lansko leto in je dobila takrat 199, letos pa 261 glasov. Vsekakor je to za eno leto lep napredek.

Češko ženstvo sicer še ni doseglo zaželenega cilja, ali v pričo svoje izredne vztrajnosti, pridnosti in energije ga v doglednem času gotovo doseže. Minili so časi, ko so reprezentirale v javnosti avstrijsko ženstvo le Nemke, ki so povsod prednjačile. Nemke so sicer nekoliko bolje organizirane, saj združujejo v avstrijskem »Bundu allgemeiner Frauenvereine« nad 40 društev. Toda v zadnjem času ni najti nikaškega ali vsaj ne velikega napredka, vse je nekako zaspano in naveličano.

Čehinje pa so mlade, čile, polne temperamenta in navdušenja, poleg tega pa so trezne in vrše svojo nalogo premišljeno. Čehinje delujejo!

Tudi Slovenke naj bi se šle učiti k Čehinjam, kjer bi šele spoznale, kaj je delo, resnično, vztrajno, požrtvovalno in zato obilen sad donašajoče delo za svojo osvobojo in za narod!

Iz ženskega sveta.

»Otroški dan«. Kakor lansko leto, prirede tudi letos Hrvatice v Zagrebu »Otroški dan«, ki se zanj vrše velike priprave. Postavili bodo zopet lope oz. škrinjice po vseh ulicah in vsakdo daruje določenega dne najmanj 2 h za revne otroke. Sestavila se je skupina glasbeno izobraženih pevk, pevcev in tamburašev iz prvih zagrebških rodbin, in ti pojdejo v bogato okrašenih narodnih nošah — po ulicah pet »za deco«. Posetili bodo tudi vse boljše restavracije in kavarne ter peli in svirali. Gotovo bo tudi letos gmoten uspeh tega »otroškega dne« prav sijajen.

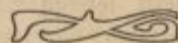
Hrvatsko narodno vezivo — pariška moda. V krojaških salonih pariškega kralja mode ter v prvih izložbah je opaziti nekaj časa sem izredno lepa, pestra veziva, ki se z njimi lišpajo najelegantnejše toalete pariških dam. Parižanke pa ne vedo, da so vezenine, ki so iz njih narejene celo cele bluže, delo — hrvatskih kmetic. Neka Madjarka je vprašala v pariškem salonu Paquin, odkod dobivajo te prelepe tkanine in vezenine, nakar je dobila odgovor: »Iz Ogerske — iz Zagreba.« In dognalo se je, da je najnovejši nakit na toaletah francoskih dam — pristno narodno hrvatsko ročno delo.

Prvi ženski inženjer v Italiji je gospa Ema Strada, hči inženjerja Ernesta Strade. Politehnika v Turinu jo je imenovala nedavno enoglasno doktorjem inženerske vede.

Ženska univerza v Kijevu bo za Evropo nekaj novega. Znano je, da so mogle doslej ženske na Ruskem študirati na vseučiliščih le kakor izredne slušateljice. Poleg tega je na Ruskem nekoliko visokošolskih učnih tečajev, ki so jih največ posečale ženske, iz katerih se je razvil ženski medicinski zavod v Peterburgu. V zadnjem času pa so bile ženske na Ruskem celo kot izredne slušateljice izključene z univerz. To dejstvo je povzročilo veliko ter koristno žensko gibanje, ki je doseglo jako lep uspeh. Po zadnjih poročilih se imajo namreč visokošolski tečaji v Kijevu izpremeniti v žensko univerzo s štirimi fakultami.

Proti celibatu učiteljic se je izrekla zveza nizozemskega učiteljstva, — ki šteje 5016 moških in 2494 ženskih členov — z vsemi proti dvema glasovoma.

Ženska — potovalka po Afriki. Angležinja miss Chorlotta Mansfieldova je nastopila pot do Kapska, od koder bo nadaljevala potovanje po Afriki od juga do severa. Gospodična Mansfieldova, ki je brez moškega spremstva, pojde najprej iz Kapska do Kimberleya in do Rodesie ter potem mimo slapov reke Viktorie. V južnem Sudanu se snide Mansfieldova z bivšim predsednikom Zedinjenih držav, Rooseveltom.

Doma.

Popoldansko spanje malih otrok. Nekatere matere imajo navado, da devajo popoldne otroke oblečene spat, zaradi tega menda, da jih ni potreba slačiti in oblačiti. Ko bi matere vedele, kako škodljivo je to otrokom, gotovo bi ne storile kaj takega. Dete, ki je spalo v svojih oblačilih, se zbudi vse v potu in trudno. Namesto da bi bilo po spanju čilejše, je sitnejše nego prej. Trakovi, ki se morda niti odvezali niso in gumbi, ki se niso odpeli, tišče med spanjem na nežno telesce, zadržujejo gibanje, dihanje in prebavljanje. Zato naj skrbna mati vedno sleče otroka, kadar ga polaga v posteljco.

Cvetlice ohraniš dolgo sveže, ako premeniš vsaki dan vodo v kozarcih ter jej vsakokrat primešaš za noževu konico salpetra.

Žuželke se ne zarede v mesu, če ga potrosiš z ogljem. Na ta način tudi obvaruješ meso, da ne gnije.

Volneno in svileno tkanino opereš najlepše s krompirjevo vodo. Razreži olupljen krompir in nalij nanj vode, ki naj stoji tako kakih 10 ur. Operi tačas tkanino v čisti mrzli, potem pa še v krompirjevi vodi. Ovij jo previdno in prav lahko ter jo posuši v senci in zlikaj še nekoliko vlažno narobe. Ali pa položi malo vlažen robec nalice tkanine, ki jo likaj preko robca.

Volneno belo ali krembarvno blago osnažiš najlepše na sledeči način: Naredi iz bencina in krompirjeve moke gosto kašo, drgni s to kašo umazano blago, dokler ni popolnoma čisto.

Šipe postanejo prav lepo čiste, če jih najprej umiješ in obrišeš; ko so že suhe, pa jih odrgni še s svilnatim papirjem.

Izvrsten vanilijev liker. Pristavi v prav čisti ponvi poldrug liter vode, prideni 56 dek sladkorja in za 40 v. vanilije, ki jo prej razcepi in zreži na majhne kosce. To naj vre tako dolgo, da bo te tekočine za četrtno manj kot je bilo prvotno. Potem jo postavi na hlad. Deni v malo vrečico žličico košenilije in jo drži. nekaj časa v kuhanem sladkorju, da se lepo rudeče pobarva. Precedi tekočino skozi platneno krpo in jej primešaj tri osminke litra čistega špirta in liker je gotov.

Slovenkam!

Vsak dan dobimo nove naročnice in tudi nova priznanja za »Slovensko Gospodinjco«. Naše naročnice pritrujejo, da je list prav primeren, da se udomači v vsaki slovenski hiši. Zato prosimo vse naše pristajinje, vse Slovenke, naj priporočajo in razširjajo »Slovensko Gospodinjco«. To je edini slovenski ženski list; delajte torej zanj, da se vzdrži vsaj ta! Naročnina ne zahteva nikakih denarnih žrtev, ker je ni treba plačati v gotovini, nego prosimo samo za one listke, ki so pod pokrovcem vsake škatljice Cirilove ali Zvezdne cikoriije. Že večkrat smo povdarjali, da uporablja cikorijo skoraj vsaka hiša, in ako kupi namesto tujih izdelkov domačo Cirilovo ali Zvezdno cikorijo, s tem podpira domačo obrt, kupi dobro blago in si nabira objednem naročnino za »Slovensko Gospodinjco«. Tuja cikorija je vsaka dražja, ker se za njene listke ne more naročiti lepega ženskega lista. Slovenke, sezajte zato po Cirilovi in Zvezdni cikori-

riji, zahtevajte jo povsod! Kakor je v slogi moč, tako je v skupnem delu rešitev in gotovi obstoj naše jasnejše bodočnosti. S skupnim delom se otresemo tuje vpliva ter okrepimo sebe. S tem pa pomoremo vsemu narodu, kajti če smo močni posamezniki, bo močan tudi ves narod. Samostojni moramo postati, postati moramo svoji gospodarji! — Namen »Slovenske Gospodinjce« je širiti zavednost med slovenskim ženstvom. »Slovenska Gospodinja« želi postati tovarišica in svetovalka vsake Slovenke; vzbujati ljubezen do vsega domačega in narodnega. Da je to lažje doseči, smo uvedli za list naročnino, ki ne stavi nobenih posebnih zahtev na naročnice in jo lahko da in pošlje vsaka slovenska hiša. Zato priporočajte in širite »Slovensko Gospodinjco«, naročajte jo, ker le na ta način je mogoč obstoj lista. Skrb in ponos Slovenk bodi, da se ta edini ženski list nele vzdrži, nego se tudi izpopolni in razširi. Podpirajmo torej jugoslovansko tovarno kavinih primesi in potrudimo se, da nam poda to podjetje v bodočem letu še boljši in večji ženski list. Svoji k svojim!

Zimske barhente

flanele, manjšestre, kanafaze, zefire, platno, křišete itd. razpošilja

ročna tkalnica

*Jaroslav Marek, v Bystrém
p. Nové Mesto n. M. Češko.*

Usaka gospodinja naj bi naročila za poskušnjo ter se prepričala o mojem dobrem blagu. Razpošiljam tudi 1 zavoj 40 m lepih ostankov barhente, flanele in kanafaze, po povzetju za K 16.— franko.

Najboljši češki nakupni vir.

Ceno posteljno perje!

S. Benisch

Zgotovljene postelje

iz gostonitega rdečega, modrega, belega ali rumenega nan-kinga, pernica, 180 cm dolga, 116 cm široka, z 2 zglavnikoma, vsak 80 cm dolg, 58 cm širok, napolnjen z novim, sivim jako stanovitnim puhaštim posteljnim perjem 16 K; napolnjen 20 K; puh 24 K; same pernice po 10 K, 12 K, 14 K, 16 K; zglavniki 3 K, 3 K 50 h, 4 K. Razpošiljanje po povzetju od 12 K naprej franko. Dovoljeno je vzeti nazaj ali zamenjati franko. Za neugajajoče se povrne denar.

S. Benisch, Deschenitz 833, Sumava, Češko. Cenovnik zastoj in franko.